

CREAREA STATULUI MAJOR AL MARINEI – 1940

Dr. Dan-Dragoș SICHIGEA*

Transformările prin care a trecut România după abdicarea regelui Carol al II-lea nu puteau să nu includă și organismul militar. Numirea generalului Ion Antonescu în fruntea statului, prin decretul 3072 din 6 septembrie 1940 a deschis calea spre schimbări în cadrul Ministerului Apărării Naționale, care a preluat atribuțiile Ministerului Aerului și Marinei. Acest minister a fost desființat prin Decretul-Lege 3488 din 16 octombrie 1940.¹

Decretul prevedea că nou-înființatele subsecretariate de stat ale Marinei și Aerului preluau sarcinile ministerului suprimat. În ceea ce privește Marina Militară, subsecretariatul de stat al ei cuprindea și întreaga marină comercială, cu facilitățile portuare și structurile civile și militare care se ocupau cu navigația. Mai mult decât o simplă schimbare de ordin administrativ, readucerea Marinei Regale în interiorul Ministerului de Război a reprezentat și concretizarea eforturilor de centralizare a deciziei militare, în contextul geopolitic dificil în care se găsea România.

O altă consecință a reorganizării Ministerului Apărării Naționale a fost crearea, în toamna anului 1940, a Statului Major al Marinei. Denumirea noii structuri creează și dificultăți în demersul de cercetare a istoriei marinei. Până la acel moment exista un stat major al Comandamentului Marinei Regale, denumit în unele documente pentru eficientizarea comunicării, Statul Major al Marinei. Noua structură, însă, era concepută total diferit, fiind vorba despre o componentă a Marelui Stat Major.

Cum definitivarea reorganizării Marelui Stat Major și al Ministerului Apărării Naționale în întregime sa era o prioritate a noului regim, lucrul la creionarea sarcinilor noii structuri a început imediat la nivelul Subsecretariatului de Stat al Marinei (S.S.M.), condus de contraamiralul Gheorghe Koslinski. Până la acel moment, chiar dacă din calitatea de superior al comandantului Marinei în cadrul Ministerului Aerului și Marinei, relația dintre secretariat și comandament a fost una pozitivă. Din toamna lui 1940 în fruntea Comandamentului Marinei Regale a fost numit contraamiralul Eugeniu Roșca, în locul viceamiralului Petre Bărbuneanu, trecut în rezervă prin celebru decret din 9 septembrie 1940, pentru spălarea onoarei Armatei. La mijlocul lunii octombrie 1940 lucrările în acest sens au început, comandamentul primind ordin să transmită propunerile pentru reorganizarea Marinei Regale:

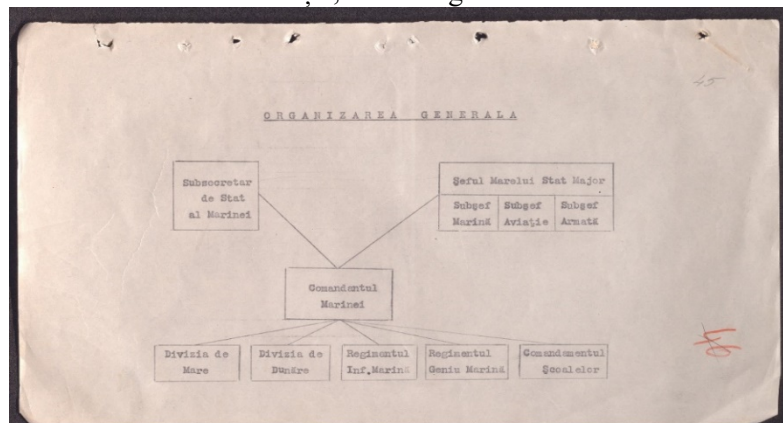
„În cadrul noii organizări se vor arăta atribuțiunile diferitelor organe de comandament, direcțiuni și servicii, privind organizarea, dotarea, mobilizarea, instrucția și pregătirea de război. Prin organizarea se va căuta simplificarea, reducerea comandamentelor și serviciilor, în directă legătură cu elementele de

* Șef Secție Cercetare, Documentare și Reprezentare la Muzeul Național al Marinei Române.

¹Monitorul Oficial, anul CVIII, nr. 243, 17 octombrie 1940, p. 5935.

execuție. Aceasta trebuie să apară în instrucțiunile de funcționare cese vor da [...]”.² Comandamentul a răspuns cu propuneri inspirate din variantele de legi ale marinei care au fost propuse în anii '30, dar mai simplificate ca să răspundă exigențelor de reducere a numărului de comandamente. Atribuțiunile de comandă și control erau concentrate la comandament, pus sub conducerea Subsecretariatului de Stat al Marinei: pregătirea de război (deși se menționa „după directivele Marelui Stat Major”, organizarea și pregătirea mobilizării, întocmirea planurilor de dotare, planurile de acțiune ale Marinei Regale, în diferitele ipoteze, directive de instrucție, activitatea de personal în marină. Lipsa cu desăvârșire orice mențiune a Statului Major al Marinei, deși instrucțiunile prevedea crearea lui în cadrul Marelui Stat Major. De aceea, solicitat să propună atât încadrarea Statului Major al Marinei, cât și diferitele sale atribuții, comandantul Marinei a răspuns pe 25 octombrie. Contraamiralul Koslinski ordonase propuneri privind „organizarea, încadrarea și atribuțiile statului major”, arătând că „din schițele ce am primit nu rezultă stadiul creării și funcționării” sale.³

Putem afirma, deci, că deși reorganizarea ministerului a dus la o inevitabilă stare de confuzie, la nivelul comandamentului existau unele rețineri în privința înființării unei noi structuri de planificare și comandă, pe lângă subsecretariatul de stat. În sprijinul acestei ipoteze stă analiza propunerilor comandamentului, care limitau funcționarea statului major la „colaborări” cu comandamentul. Toate atribuțiile propuse de comandament menționează necesitatea obținerii acordului comandamentului, fie că era vorba de directivele de utilizare a forțelor navale la război sau cele de instrucție, ca să alegem doar două din cele mai importante sarcini

² Arhivele Militare Naționale Române (în continuare AMNR), fond Comandamentul Marinei Militare, dosar 1344, f. 51.

³ Arhivele Militare Naționale Române (în continuare AMNR), fond Comandamentul Marinei Militare, dosar 1344, ff. 40-41.

⁴ *Ibidem*, f. 43.

Relațiile dintre subsecretariat, statul major și comandament, pe de altă parte, au fost constante, fiind imposibil de contestat subordonarea ultimului. Statul Major, în noua propunere a comandamentului, prelua o bună parte din atribuțiile pe care acesta le avea în varianta inițială:

„- Coordonează lucrările de mobilizare ale Marinei cu lucrările Marelui Stat Major pentru mobilizarea întregii armate.”

- procură informațiunile necesare Marinei prin organele Marelui Stat Major.-

-Ține la curent Comandamentul Marinei cu măsurile și intențiunile operative ale armatei de uscat.-

- Elaborează – de comun acord cu Comandamentul Marinei – „Directivele” pentru întrebuințarea Marinei și lucrările de ipoteză pentru Marină.-

- Stabilește – de comun acord cu Subsecretariatul de Stat al Marinei – măsurile necesare pentru asigurarea căilor de comunicații pe ape naționale.-

-Stabilește întrebuințarea Marinei Comerciale în scopuri militare, - impunând noilor construcții, caracteristicile dictate de aceste scopuri.-

-Coordonează nevoile materiale ale Marinei, cu posibilitățile de satisfacere ale organelor armatei-

-Prezintă Șefului Statului Marelui Stat Major-

„Programul Naval” și „Planul de dotare al Marinei Regale”.-

-Stabilește planul de evacuare al Marinei Militare și Comerciale în legătură cu Marina și cu Armata.

- Elaborează de comun acord cu Comandamentul Marinei „Directivele generale de Instrucție” pentru întreaga Marină.-

-Satisface nevoile pe apă ale unităților armatei.-

b) În timp de război

Statul Major al Marinei se contopește cu Statul Major al Comandamentului Marinei care vine în Marele Stat Major de unde conduce operativ unitățile Marinei.”⁵ Propunerile comandamentului, acceptate de către Subsecretariatul de Stat, erau mult mai apropiate de ideea centrală de la nivel înalt, de păstrare a comandamentului ca unitate de comandă, dar care să fie pusă sub coordonarea Marelui Stat Major în probleme operative.

Realitatea a arătat însă că formarea acestui stat major al marinei, în esență, un birou dedicat nevoilor armei în cadrul Marelui Stat Major al armatei, a fost un proces mai anevoios decât s-a estimat inițial. Relația dintre cele trei organe ale Marinei: Subsecretariatul, nou-înființatul Stat Major și Comandamentul Marinei Regale fiind o chestiune încă ambiguă, necesitând o perioadă pentru clarificarea atribuțiilor, inevitabil s-a ajuns la probleme organizatorice, mai ales în raport cu Marele Stat Major. Astfel, în decembrie 1940, comandamentul și M.St.M. încă lucrau la repartizarea ofițerilor brevetați de stat major în marină, între minister, comandament și nou-creatul stat major. La S.S.M. lucrau doar doi ofițeri stagiați, pe care Marele Stat Major i-a solicitat pentru înființarea Statului Major al Marinei,

⁵*Ibidem*, ff. 43-44.

motiv pentru care contraamiralul G. Koslinski a raportat că se impunea concentrarea de ofițeri rezerviști, astfel încât să poată fi încadrate noile structuri create în toamna anului 1940.⁶ Este evident că desființarea Ministerului Aerului și Marinei și trecerea la subsecretariate a dus la o perioadă de reorganizare, de frânare a activității chiar la cel mai înalt nivel, până la definitivarea noii structuri.

Conducerea M.St.M. a făcut, la rândul ei, eforturi pentru grăbirea constituirii biroului marinei. Deși la începutul lunii decembrie existau doar doi ofițeri în acest birou, s-au dat indicații pentru integrarea lor în secțiile aferente ale statului major, lucrând acolo cu colegii din celelalte arme, până la crearea noului birou. Normele stabilite de M.St.M. prevedeau că:

„[...] 2. Șeful de Stat Major al Marinei are atribuțiuni de Sub-Șef al Marelui Stat Major pentru chestiunile de Marină.-

Ofițerii de Marină repartizați în Secții vor constitui un birou special, sub conducerea celui mai vechi dintre ei. Acest birou va purta denumirea de BIROUL MARINEI din Secția respectivă și va primi ordine și directive direct de la Șeful Secției și de la Șeful de Stat Major al Marinei.-

[...] 3. Lucrul ofițerilor de Marină în Secțiile Statului Major va viza următoarele scopuri:

a/. Rezolvirea tuturor chestiunilor privind cooperarea Armatei de Uscat cu Marina, într-o perfectă cunoștință a lucrurilor, atât terestre cât și de Marină; aceste lucrări se vor face după directivele comune ale Șefului de Secție și Șefului de Stat Major al Marinei.-

b/. Rezolvirea tuturor chestiunilor proprii de Marină; după directivele Șefului Statului Major al Marinei.-

c/. Punerea la curent a ofițerilor de Marinei cu lucrul de Stat Major în secții.”⁷

The image shows a handwritten organizational chart on aged paper. At the top is a box labeled 'ȘEFUL DE STAT MAJOR'. Below it is the text 'Cu funcțiuni de Subșef al Marelui Stat Major pentru Marină.-'. The chart is divided into four columns, each headed by a box labeled 'S. 1.-', 'S. 2.-', 'S. 3.-', and 'S. 4.-'. Under 'S. 1.-' are 'Organizare', 'Mobilizare', and 'Reclutații'. Under 'S. 2.-' are 'Informații', 'Contrainteligență', 'Cifru', and 'Protocol'. Under 'S. 3.-' are 'Operații', 'Instrucție', 'Regulamente', and 'Istoric'. Under 'S. 4.-' are 'Servicii', 'Transporturi', and 'Dotare'. At the bottom center is a box labeled 'SIN. ADJUTATURI'.

⁶*Ibidem*, fond Subsecretariatul de Stat al Marinei, dosar 22/1941, f. 173.

⁷*Ibidem*, f. 169.

Definitivarea atribuțiilor fiecărei dintre cele trei structuri a fost realizată până la sfârșitul anului 1940. Comandamentul întocmea situația materială a marinei, raporta situația efectivelor, pe care le preda organului de concepție strategică – Statul Major al Marinei din M.St.M. Tot acolo se centralizau și situația materialului plutitor aflat în construcție, eventualele planuri navale deja implementate parțial. Statul Major centraliza toate aceste date și întocmea organizarea la război, elementul central al activității sale. El cuprindea „definirea comandamentelor strategice și tactice”, legăturile cu Armata de Usca și Aviația și stabilirea grupărilor și unităților operative ale Marinei Regale.⁸ Planul de mobilizarea, alături de organizarea la pace și stabilirea viitoarelor achiziții, completau atribuțiile noii structuri, care prelua astfel de la comandament funcțiile de planificare și își justifica astfel titulatura de „stat major”.

Funcția de șef de Stat Major al Marinei a fost ocupată abia în februarie 1941, de către comandorul Horia Macellariu. Întârzierea este explicată chiar de titularul postului, pusă pe seama unor dispute interne în corpul ofițeresc de marină. Chiar și așa, până la intrarea României în cel de Al Doilea Război Mondial Statul Major a avut o activitate febrilă, mai ales dacă luăm în calcul și relaționarea cu Misiunea Navală Germană.

THE CREATION OF THE ROMANIAN NAVAL STAFF – 1940

-abstract-

Key Words: Navy, Naval Staff, World War Two, H. Macellariu, G. Koslinski.

The paper aims at detailing the different attributions of the naval structures of Romania in the period just before World War II. This period was characterized by significant change in the Romanian Defense Ministry which included the abolition of the Air and Navy Ministry and the creation of a Naval Staff.

⁸*Ibidem*, fond Comandamentul Marinei Militare, dosar 1530, ff. 219-220.